

HAURREN AURREAN HELDUOK HELDU

«Zer ikusi, hura ikasi», hain sinple eta hain garrantzitsu

Haurrak ez du hizkuntza bakarrik ikasten, hizkuntza hori erabiltzeko modua ere ikasten du; non, noiz, norekin... Eta hizkuntzaren sozializazio hori –beste gauza gehienak bezala– inguruan dituen helduei begira ikasten du. «Zer ikusi, hura ikasi», hain sinple, hain zail eta, batez ere, hain garrantzitsu. Euskaltzaleen Topaguneak mahai gainean jarri duen azken ariketa sozialak –azaroaren 22 eta abenduaren 5a bitartean Euskal Herriko kasik ehun tokitan martxan jarriko denak– gogoeta horixe piztu nahi du haurren inguruan dabilen helduen baitan: zernolako hizkuntza ohiturak di-

 HIZKUNTZA / Amagoia Mujika Telleria

Haurrak euskaraz egitea garrantzitsua da. Helduek hurrei euskaraz egitea garrantzitsua da. Baina hori bezain garrantzitsua edo are garrantzitsuagoa da helduek haurren aurrean euskaraz egitea, haurrak ikus dezan eta ikas dezan euskara egunerokorako jantzi dezakeela, euskaraz egitea naturala dela, arau soziala.

tuzu haurrak aurrean daudenean?

Izan ere, helduen hizkuntza portaera horiek eragin zuzena daukate hurrengan, bai ikasteko prozesuan eta bai erabiltzeko ohituretan. Hartara, helduen kontzientziazioa eta sentsibilizazioa piztu nahi ditu ekimenak, haurrak aurrean daudenean euskara gehiagotan eta gehiagorekin erabil dezaten.

Euskaltzaleen Topaguneako lehendakari Kike Amonarriren hitzetan, «ekimenaren ize-na irakurrita, denok dakigu zertaz ari garen; haurrak euskaraz ari dira agian, baina haien aurrean gurasoak, irakasleak, begiraleak, entrenatzaileak... erdaraz ari dira haien artean. Egutero errepikatzen den egoera bat da eta egoera horri erantzutera dator ekimena».

Haurren inguruan dabilen helduei zuzendu die mezua orain Topaguneak, «Euskaraz 365 egunetan!» ekimenaren baitan. Gaizka IROZ | FOKU

Abiapuntua garbia da: haurrek euskaraz egingo dute, batez ere, ingurunean euskaraz egiten dela ikusten baldin badute. «Arau soziala euskara baldin bada, haurrak arau horretara egokitzen dira eta euskaraz egiten dute. Baina arau soziala gaztelera edo frantsesa baldin bada, haurrek ikusten dute inguruko heldu guztiak erdaraz ari direla eta, haurrak euskaraz ari badira ere, une batetik aurrera erdaraz egingo dute. Hurrei euskaraz egitea oso garrantzitsua da, baina horrekin batera, hori bezain garrantzitsua edo garrantzitsuagoa da haurren inguruan dauden helduek euskaraz egitea, haurrak ikus dezan bere ingurunean arau soziala euskara dela».

Ez gatz hutsetik, Amonarrirek aurreko belaunaldiak egin dako lana nabarmendu nahi izan du. «Aurreko belaunaldiak egin zuten ahalegin ikargarriari esker, belaunaldi gazteek euskaraz ikasi dute. Une honetan, haurrak eta gazteak dira euskaraz gehien dakitenak eta kaleko erabilera neurketetan euskaraz gehien egiten dutenak. Hori lorpen handia da. Bide horretan pauso horiek onak eta itxaropentsuak badira ere, dinamika horiek indartuko baldin baditugu, ezinbestekoa da urrats bat aurrera egitea. Ez bakarrik haurrek eta gazteek euskaraz ikastea, ez bakarrik beraiei euskaraz zuzentzea, baizik eta beraien ingurunea euskalduntzea».

URRATS BAT EGITEKO GARAIA

Topagunean garbi daukateenez, hizkuntzaren biziberbitze prozesuak hurrengo hamarkadetan erabileraren

inguruan urrats sendoak egingo baldin baditu, ezin bestekoa da haurren eta gazteen inguruneak euskalduntzea. Hasiera-hasieratik, euskaraz egitea. «Proposatu dugun ariketa soziala norabide horretan doa, baina administrazioek ere –udalek bereziki– sekulako erantzukizuna daukate dagoeneko euskaraz dakiten haur eta gazte horiei zuzenduriko ekintzak eta zerbitzuak defektuz euskaraz eskaintzeko. Hurrengo hamarkadan bi puntu horiek klabeak izango dira; haur eta gazteen ingurune hurbilaren hizkuntza portaera eta administrazioaren jarrera».

Hizkuntza portaerari begira, hezkuntza eta aisialdia mahai horren bi hanka garrantzitsu dira. Izan ere, gertatzen dira egoera aldrebesak. Esaterako, kirol jarduera batzuetan, haurrak eta entrenatzailea euskaldunak izan arren, azalpenak

erdaraz izatea. «Ariketa sozial hauen helburu garrantzitsuei inertzia puskatzea da, hizkuntza ohiturak aldatzea. Horrek hausnarketa bat eskatzen du, errealitateaz jabetzea eta aldaketarako mekanismoak izatea. Uste dugu une egokia dela hausnarketa horiek bultzatzeko eta hizkuntza ohiturak aldatzeko. Ariketa honetan horregatik ez gara mugatu gurasoetara. Ariketa honen hartzaileak dira haurraren ingurunea osatzen duten kolektiboak eta hor sartzen dira aisialdian zerikusia duten elkarteak edo talde antolatuak. Hor kirolak garrantzi berezia hartzen du eta egia da kirol batzuetan aurrerapausoak ematen ari direla, baina futbola dela aurrerapausoak emateko zailtasun gehien azaltzen duen alorretako bat. Eta ezin dugu ahaztu gaur egun Euskal Herriaren zati handi batean haur eta gazte guztiek gutxie-

0-12 urte bitarteko haurren inguruan ibiltzen diren helduei zuzendutako ekimena da. Gurasoak, senideak, hezitzaileak, jangelako begiraleak... haurrengan eragina daukaten eta eredu garri diren helduak.

Juan Carlos RUIZ | FOKU

nez euskara ulertzen dutela. Leku askotan ez dago inolako arazorik begiraleek euskaraz egin dezaten. Baina horretarako erabakiak hartu behar dira, dauden inertzia puskatu eta hezitzaileak prestatu behar dira, bai hizkuntza aldetik eta bai jarrera aldetik. Iruditzen zaigu horretarako unea iritsi dela».

Inertzia, hain sotilak eta hain indartsuak, konturatu gabe eta ohituraz egiten direnak. Eta haurraren inguruko asko harritu egiten da; «nori ikasi ote dio hori?». Akaso galdera egin duen horri berari.

«Hitzaldiak ematen ditudanean, askotan galdetzen diet bertaratutakoei zergatik uste duten ez dela euskaraz egiten beren ingurunean euskara gehiago erabili daitekeen kasuetan. Erantzun ohikoenak beti-beti berak dira; ohitura edo inertzia. Gero aztertu behar dena da ohitura edo iner-

tzia horren azpian zer dagoen. Baina funtsean hiru arrazoi nagusi aipatzen direla esango nuke; ezagutza maila, kontzientziazioa eta moda, inguruko jarrera... Horrek zerikusi handia dauka espazioak euskalduntzearekin, euskaraz egingo den arnasguneak ugaltzearekin. Eta hor administrazioaren eta gizarte eragileen ardura handia da».

Ezagutza badago eta kontzientziazioaren suari egurra bota behar zaio. Aktibazioa falta da, egin beharretan zailena akaso? «Askotan bai. Inertziek askotan uste baino indar handiagoa dute. Inertzien azpian zer dagoen identifikatu behar da eta hortik abiatuta aukerak identifikatzen eta jendea ilusionatzen asmatu behar da. Jendeak gai honen inguruan hitz egin behar du, adostasun batzuetara iritsi behar du eta hori da ariketa sozial hauek eskaintzen dutena; hizkuntza ohitura horiek aldatzeko aukerarik bat».

ARIKETA SINPLEA

«Ariketa sinplea da proposatzen duguna, 0-12 adin tarteko haurren inguruan dabilzan helduei bideratutakoa: gurasoak, senideak, irakasleak, jangelako begiraleak, bestelako hezitzaileak... ulertzen dugu horiek daukatela haur eta gaztetxoengan eragin eta eredu garritasun handiena. Hori izango da gure xede taldea», azaldu du Goiatz Urkijok, ekimenaren koordinatzaileak.

Ariketan parte hartzera animatzen direnek lehenik eta behin galdera bat egin behar diote beren buruari: norekin alda ditzaket nire hizkuntza ohiturak haurrekin partekatzen ditudan espazio eta ekintzetan? Norekin indartu ditzaket? «Behin hausnarketa hori

eginda, hizkuntza ohiturak aldatzeko aukeratu dituzten heldu horiei ariketa proposatzea da bigarren pausoa; ariketa azaldu eta parte hartzera animatu. Hirugarren pausoa ere garrantzitsua da: inguruan ditugun helduei zertan ari garen eta zergatik kontatzea».

Behin hausnarketa eta pres-taketa lanak eginda, azaroaren 22a eta abenduaren 5a bitartean jarriko da martxan ariketa. «Ariketa egiteko modu desberdinak daude. Batetik, euskaraz ondo moldatzen bagara, lehen hitza euskaraz egitera gonbidatzen du ariketak: euskaraz dakiten ezagun zein ezezagunekin eta ulertzen duten guztiekin, euskarari eustea. Bestetik, ulertu bai baina hitz egiteko zailtasunak baditugu, inguruko helduei eskatuko diegu gurekin euskaraz egiteko. Horixe da praktikan ariketan egin beharrekoa».

“Haurren aurrean helduok heldu” ariketak irauten duen bitartean, ekimena aurrera eramateko guneak identifikatuta egongo dira. «Ariketa egiteko gune babestuek sortuko ditugu. Ariketan parte hartuko duten toki guztietan ariketa egiteko espazioak identifikatu dituzte. Espazio informalak lehenetsi ditugu; herrietako plazak, terrazak, parkeak, eskola kanpoaldeak... eta etxea ere izan daiteke ariketa egiteko gune», azaldu du Urkijok.

Ekimenaren iruditegiaren bitartez markatuko dira espazio horiek eta mesedegarri izan daitezke ariketa gogorazteko.

Haurren inguruan dabilzan gurasoek askotan «mezu kontraesankorrek» ematen dizkiete haurrei: «haurrak, egin euskaraz» agintzen diete, baina haiek zer hizkuntza darabilte? «Gutxienez horren inguruko

«Ezinbestekoa da urrats bat aurrera egitea. Ez bakarrik haurrek eta gazteek euskaraz ikastea, ez bakarrik beraiei euskaraz zuzentzea, baizik eta beraien ingurunea euskalduntzea»

«Soziolinguistei behin eta berriro entzuten diegu: hizkuntza bat biziberritu nahi badugu, hurrengo belaunaldiek egin behar dute eta ulertu behar dute ohikoa dela euskaraz bizitzea»

gogoeta piztea bada helburua. Pare bat buelta eman behar diegu hizkuntza ohitura horiei eta eredu izan behar dugu, umeei helduek egiten dutena imitatzen dutelako. Erreferente koherenteak izatearen garrantzia nabarmendu nahi dugu».

Hizkuntza portaera horiek ez ezik, haurrekin partekatzen den aisialdian egiten diren hautuak ere koherenteak izatea bultzatu beharko litza-teke Urkijoren ustez, «umeei ikus dezaten euskaraz egitea

ohikoa eta naturala izan daitekeela alderdi desberdinetan, ez soilik eskolan edo etxean. Euskarazko espazioak eskaini behar dizkiegu haur horiei».

“Haurren aurrean helduok heldu” ariketa sozialak bi alderdiak ditu; sinplea eta zaila da aldi berean, inertziak uste baino zamatsuagoak direlako. Eta, era berean, euskararen etorkizunari egin dakioken mesedea handia da. «Badakigu ez dela hain ariketa erraza. Garbi daukagu hizkuntza ohiturak ez direla egun batetik bestera aldatzen. Indarrak batu behar dira eta horregatik antolatzen ditugu ekimen desberdinak. Euskaraldia da horietako bat eta hau, ‘Haurren aurrean helduok heldu’ puntualagoa da, eremu mugatua-gora bideratua». Topagunean garbi daukate ekimen guztiak beharko direla hizkuntza ohiturak aldatzeko, orokorrak eta puntualagoak.

«Soziolinguistei behin eta berriro entzuten diegu: hizkuntza bat biziberritu edo indarberritu nahi badugu, hurrengo belaunaldiek egin behar dute eta ulertu behar dute ohikoa dela euskaraz bizitzea. Hori da ekimen honekin erakutsi nahi duguna; euskaraz egitea ohikoa izan daitekeela eta horixe da gure hurrengo belaunaldiei utzi behar diegun arau soziala».

Oraingoz Euskal Herri osoko laurogeita hamar herri baino gehiago batu dira ekimen-era eta dagoeneko beste toki askotatik jarri dira harremanetan Topagunearekin, aurrera begira ariketa soziala beren ingurura eramateko asmoa erakutsiz. Pozik daude harrerarekin, pandemia osteko egoera korapilatsu honetan herri asko animatu direlako.

Araba

- Bastida
- Gasteiz
- Gorbeialdeko Kuadrilla (Aramaio, Arratzua-Ubarrundia, Legutio, Urkabustaiz, Zigoitia eta Zuia).
- Trebiñuko Barrendegia (Trebiñu eta Argantzón)

Bizkaia

- Arrigorriaga
- Barakaldo
- Bermeo
- Berriz
- Deustualdea
- Durango
- Elorrio
- Enkarterri (Artzentales, Balmaseda, Galdames, Gordexola, Gueñes, Karrantza, Lanestosa, Sopuerta, Turtzioz eta Zalla).
- Erandio
- Etxebarri
- Gatika
- Gernika-Lumo
- Getxo
- Izurtza
- Larrabetzu
- Maruri-Jatabe
- Ondarroa
- Orozko
- Portugalete
- Sestao
- Ugao
- Zeberio

Gipuzkoa

- Arrasate
- Bergara
- Deba
- Donostia
- Eibar
- Elgoibar
- Eskoriatza
- Gabiria
- Hernani
- Irun
- Lazkao
- Legazpi
- Legorreta
- Oiartzun
- Oñati
- Ordizia
- Tolosaldea (eskualde mailan antolatuko dute eskualdeko hainbat herritan)
- Urretxu-Zumarraga
- Zegama
- Zumaia
- Mutriku

Nafarroa

- Altsasu
- Araitz
- Atarrabia
- Etxarri Aranatz
- Lakuntza
- Olatzagutia
- Zangoza
- Zizur Nagusia

Ipar Euskal Herria

- Hainbat eragileren eskutik sektorialki antolatuko dute ekimena